

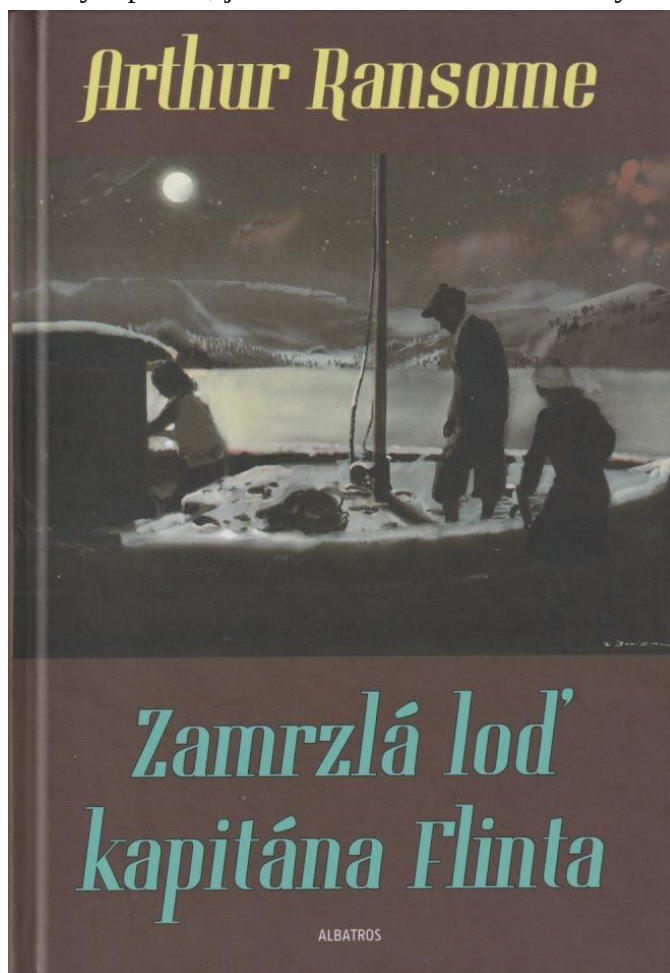
Albatros a ilustrace Zdeňka Buriana ke knihám Arthura Ransoma

Na tuhle, zatím závěrečnou, kapitolu přehledu jsem málem zapomněl. Už jsem si začal chystat poznámky, ale pak jsem se vrhnul na jiné téma a nějak jsem si v hlavě mylně uložil, že tohle téma už je zpracované. Takže se zpožděním, ale přece, se pokusím přehmat napravit.

Návštěvníci souborné výstavy díla Zdeňka Buriana, která byla v roce 2005 v jízdárně Pražského hradu, zjistili, že pro nakladatelství Hokr byly připravené ilustrace i k dalším knihám AR, nejen k těm čtyřem, které se ještě podařilo po válce vydat¹. Ondřej Múller, programový ředitel nakladatelství Albatros, je zaníceným ctitelem díla Zdeňka Buriana a pokouší se postupně vydat většinu dobrodružných knih, které Burian ilustroval.

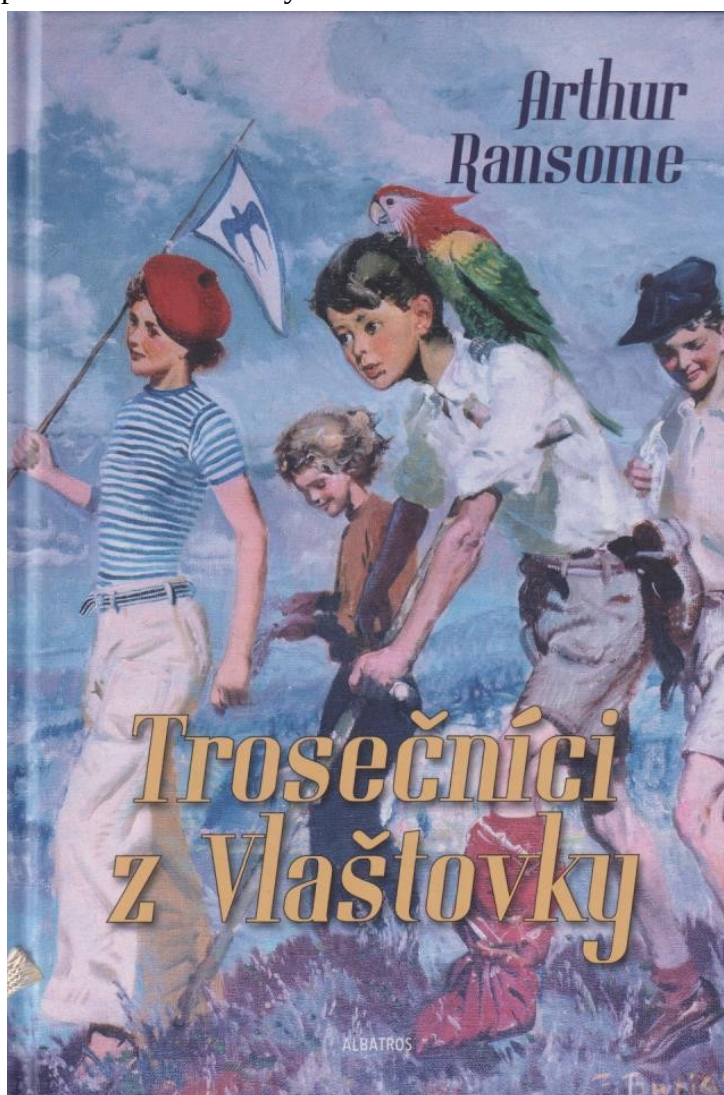
V tom výčtu samozřejmě nemohou chybět knížky Arthura Ransoma. Nakonec se ukázalo, že připravené byly ilustrace pro osm knih ze série o Vlaštovkách a Amazonkách. Příprava nových (či chcete-li staronových) vydání byla pracná a náročná. Od roku 1948 reprodukční a tiskařská technika výrazně pokročila a bylo tedy možné knihy vydat s podstatně kvalitnějšími ilustracemi, než jak vyšly ty první čtyři u Hokra. K tomu bylo ovšem třeba dopátrat se originálů, což nebyla zrovna jednoduchá záležitost.

V dalším proberu knížky v pořadí, jak v nakladatelství Albatros vycházely.

¹ O tom bylo podrobněji ve 2. pokračování přehledu Zpravodaj KČAR 32_2023

První byla v roce 2011 Zamrzlá loď kapitána Flinta. Pro ilustrace to byla knižní premiéra, nakladatelství Hokr už knížku vydat nestihlo. Uvnitř najdeme na předsádce mapu Jezera². Dále je zde deset dvoustránkových kvaší a najdeme zde i reprodukci barevné předlohy pro původní papírový přebal. Nejsou zde v jiných ransomovkách obvyklé doplňující perokresby. Originály ilustrací jsou uloženy v oddělení uměleckých sbírek Galerie výtvarného umění v Chebu. Překlad je dílem Zory Wolfové, pro toto vydání ještě upravený. Doslov, který stručně rekapituluje život Arthura Ransoma, napsal František Novotný.

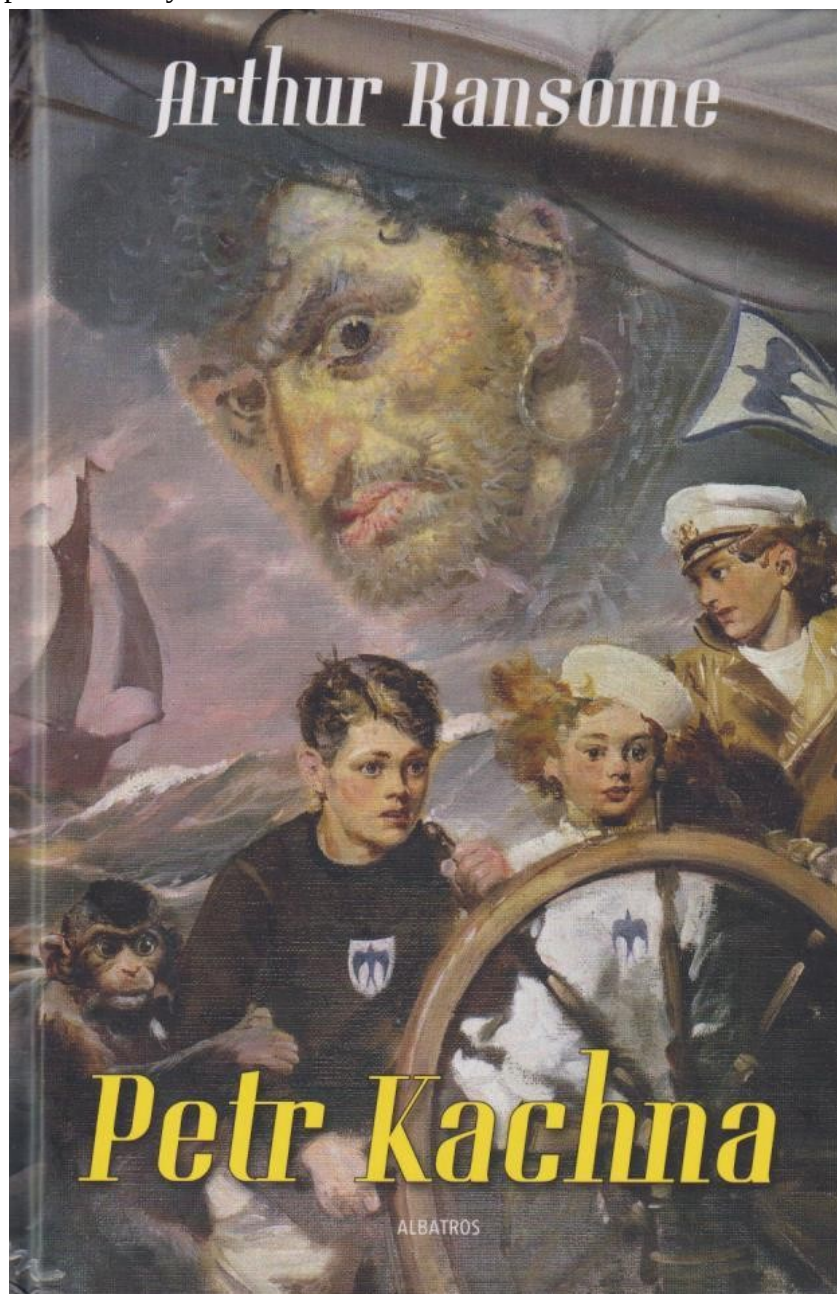
Další knižní premiérou pro ilustrace Zdeňka Buriana byli Trošečníci z Vlaštovky v roce 2015. Na začátku knihy jsou tři perokresby a následuje deset dvoustránkových kvaší. Na desce je barevná ilustrace navržená původně pro papírový přebal. Na přední předsádce je mapa Jezera, na zadní mapa ostrova Divokých koček. Originály ilustrací jsou opět ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Chebu.

Úvod napsala předsedkyně Společnosti Arthura Ransoma Sophie Nevill. Kdo viděl film Vlaštovky a Amazonky z roku 1974, jistě si ji pamatuje jako Titty. Kromě pár vzpomínek na dobrodružné cesty, k nimž ji knížky Arthura Ransoma inspirovaly, chválí v předmluvě i Burianovy ilustrace.

² Píši Jezera s velkým písmenem, protože jak pečliví čtenáři našeho Zpravodaje vědí, literární jezero vzniklo syntézou nejméně dvou reálných jezer

Doslov, který poodhalí „kde se to všechno odehrálo“ a další zajímavosti o Arthuru Ransomovi, jeho dalších knížkách a o skutečných dětech, které byly inspirací pro naše oblíbené hrdiny, napsal František Novotný.

V roce 2017 potěšila milovníky příběhů Arthura Ransoma i ilustrací Zdeňka Buriana další opožděná knižní premiéra – vyšel Petr Kachna.

I zde najdeme uvnitř deset dvoustránkových kvaší a na desce barevný obrázek navržený původně na papírový přebal. Perokresby tentokrát nejsou, buď nebyly v plánu, nebo se nedochovaly. Na přední předsádce je mapa cesty *Divoké kočky*, na zadní Krabí ostrov a nákresy *Divoké kočky* s vysvětlivkami. Kde se nacházejí originály ilustrací tentokrát, není uvedeno.

Úvod, který popisuje okolnosti vzniku téhle knížky a obsahuje ještě pár zajímavostí, jsem tentokrát spáchal já. Doslov je z pera osvědčeného komentátora Ransomových kníže Františka Novotného.

V roce 2018 dochází k první reedici. Vychází Holubí pošta, kterou nakladatelství Hokr vydalo se stejnými ilustracemi v roce 1947. Zde máme poprvé příležitost porovnat nové reprodukce ilustrací s těmi původními. Je vidět, že starší reprodukční technika nebyla schopná vystihnout jemné odstíny i lehké náznaky barevnosti originálních kvaší.

Jako obvykle uvnitř najdeme tři perokresby a tentokrát jen osm dvoustránkových kvaší. Originály jsou opět ve sbírkách Galerie výtvarných umění v Chebu. Nezbytným doplňkem je mapa na předsádce.

Možná mnohým čtenářům vrtalo hlavou, jak vlastně to Dickovo „holubí tlačítko“ ke zvonku fungovalo. Na konci tohoto vydání je původní kresba Arthura Ransoma, která tuhle záhadu názorně vysvětluje.

V roce 2018 vyšlo i druhé vydání Zamrzlé lodi kapitána Flinta. Od vydání z roku 2011 se liší jen barevnou deskou, jinak jsou ilustrace stejné.

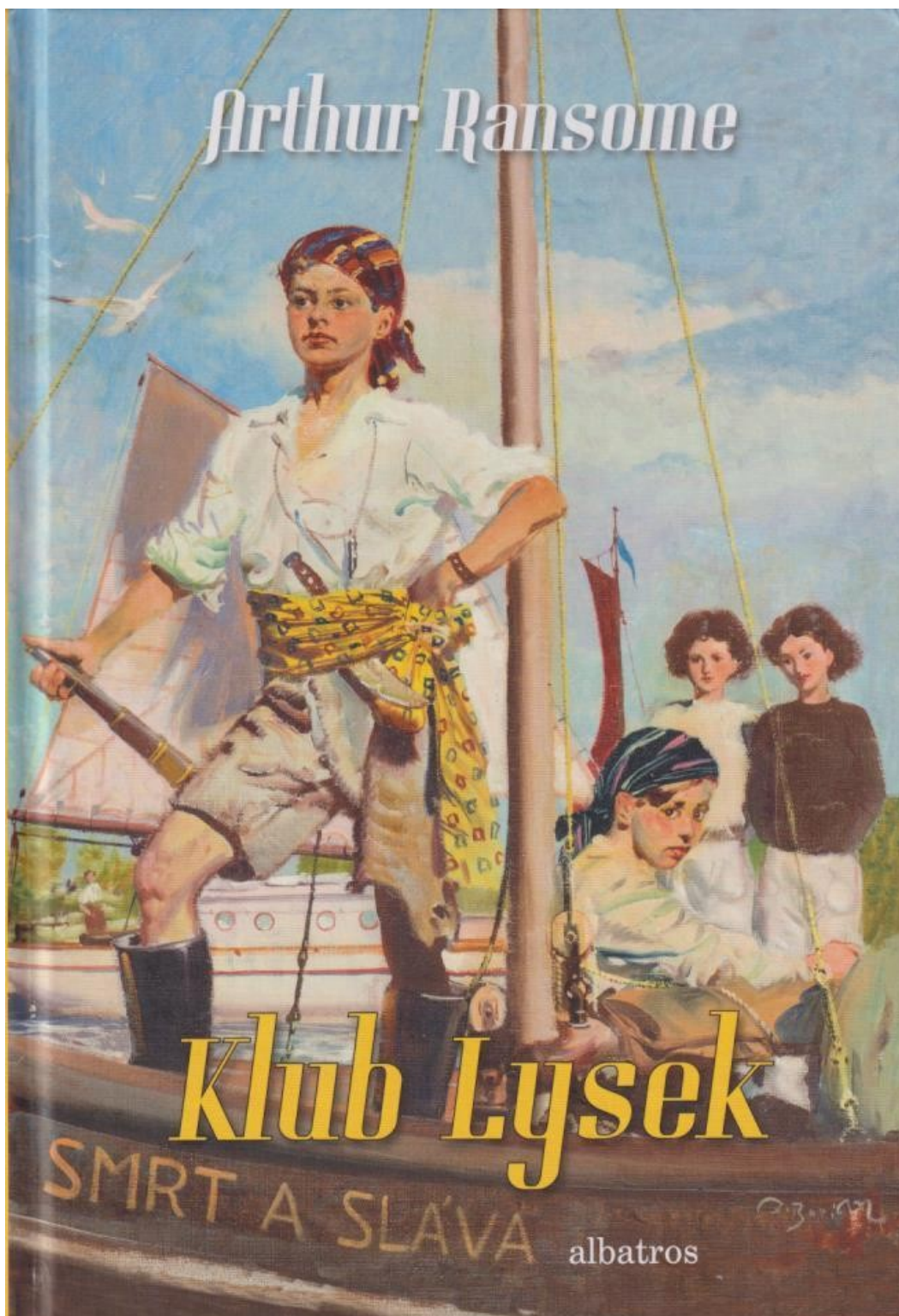

Já tohle vydání nemám, takže jsem se musel spokojit s reprodukcí staženou z internetu.

Rok 2019 přinesl další premiéru – Klub Lysek. O existenci ilustrací Zdeňka Buriana k téhle knížce jsem měl tušení dost dlouho. Originál jedné ilustrace jsem před léty zahlédl v jednom pražském antikvariátu, cena ovšem byla na studentskou kapsu příliš vysoká. Zjevně se dostal do soukromé sbírky. V knize je jen malá fotoreprodukce s poznámkou, že ilustrace je známá pouze z fotografií. Je zde ještě fotografie další ilustrace, která ukazuje, jak se D&D s paní Barrablovou vezou na motorovém člunu ke své plachetnici. I zde je poznámka, že ilustrace je známá pouze z fotografií sběratelů.

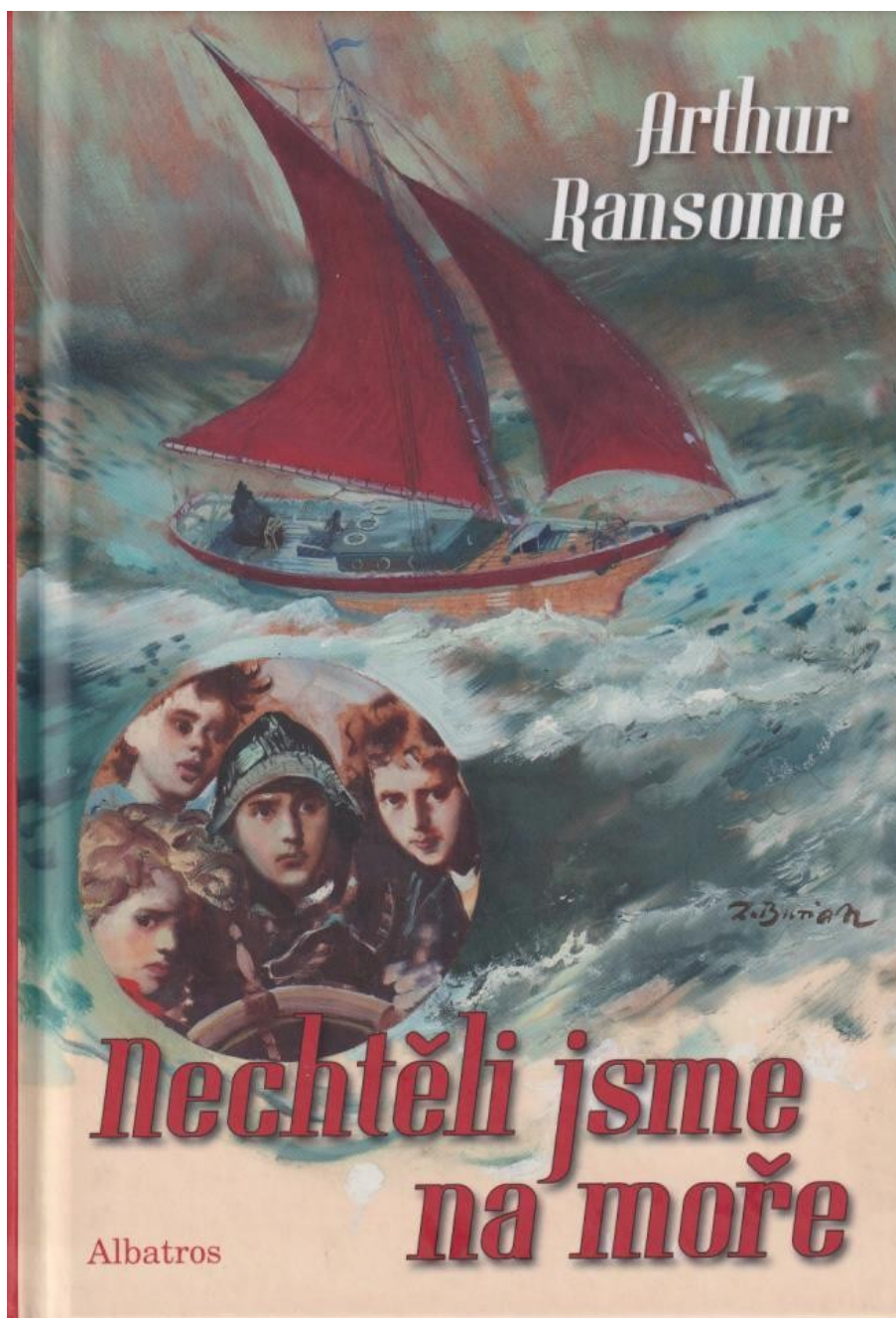
Tím jsme se ovšem dotkli citlivého tématu – jména plachetnice, kterou měla paní Barrablová s bratrem vypůjčenou. V originále se jmenuje *Teasel*, což je název rostliny dobře známé i u nás. Nicméně tahle kytky má poněkud kontroverzní český název štětka planá *dipsacus fullonum*. Zjevně už v prvním „oranžovém“ vydání u Hokra tenhle název budil rozpaky. Obavy z možné asociace s pejorativním výrazem pro „povětrnou ženu“ vedl patrně překladatele Jaromíra Hořejše k tomu, že použil naprosto univerzální název pro plachetnici v překladech všech možných knih – *Racek*. O mnoho lépe se nedařilo ani paní Wolfové, která místo racka použila jméno jiného ptáka a plachetnici nazvala *Albatros*. Když se chystalo vydání Klubu Lysek s ilustracemi Zdeňka Buriana,

opět se o vhodném názvu pro plachetnici diskutovalo. Opět byly obavy, že by při použití názvu *Štětká* mohly vzniknout nežádoucí asociace. Proto byl nakonec zvolený název jiné rostliny, která roste u vody a plachetnice se v tomto vydání jmenuje *Blatouch*.

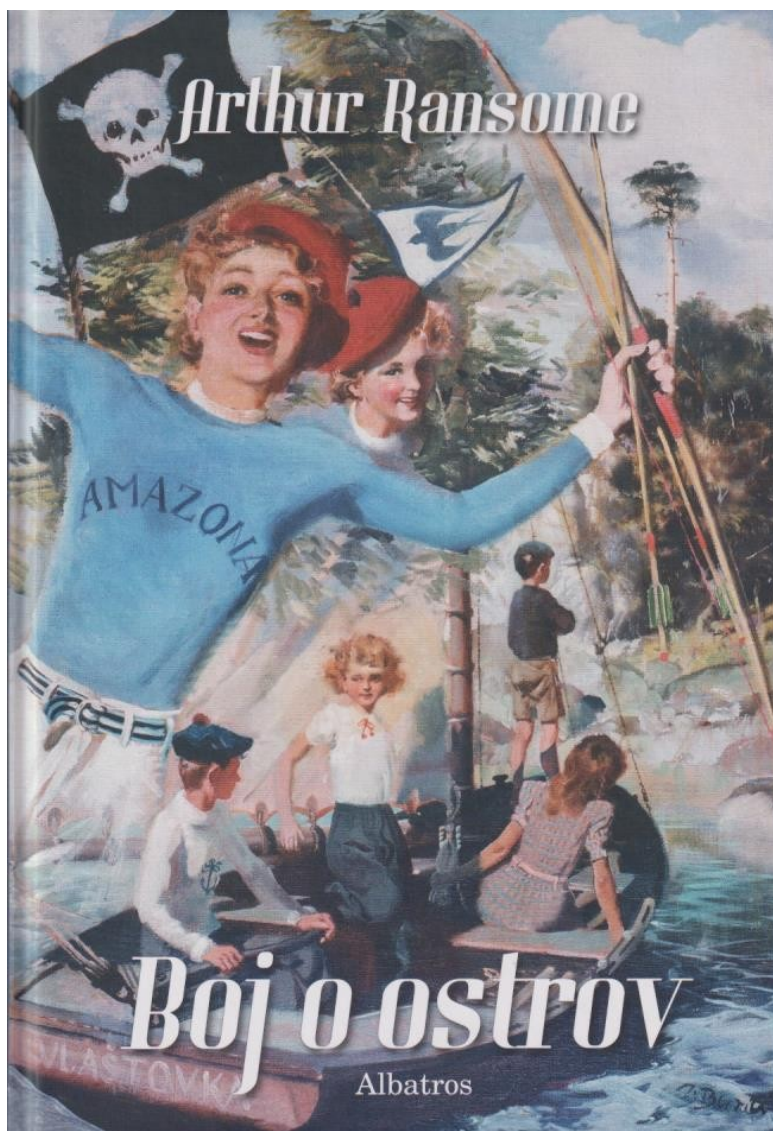
Perokresby zde nejsou, nechybí ovšem mapy Severních i Jižních řek na předsádkách. Dvoustránkových kvaší je 8, s těmi „nezvěstnými“ by udělaly nejčastější počet deset.

Trochu zvláštní postavení mezi reedicemi má kniha *Nechtěli jsme na moře*. Už vydání u Hokra obsahovalo obvyklé tři perokresby a jen čtyři dvoustránkové kvaše. Originál jedné z nich je dnes nezvěstný. Vydání knížku v exkluzivní řadě s tak málo ilustracemi se nakladatelství Albatros jevilo chudé. Proto oslovilo mladého výtvarníka Zdeňka Daňka (* 1977), aby ke třem Burianovým ilustracím přidal dvě nové. Úkol to byl nelehký, ale výsledek je skvělý. Jeho ilustrace byste si s Burianovými sice nespletli, ale skvěle vystihují atmosféru dramatické knihy a jen naznačenou barevnost původních ilustrací.

Vydání z roku 2021 tedy má tři perokresby a tři kvaše Zdeňka Buriana a dvě ilustrace Zdeňka Daňky. Samozřejmě nechybí ani mapa cesty *Hastrmana* na předsádce. Zvědavější čtenáři zde najdou i schéma Ransomovy jachty *Nancy Blackett*, která byla předlohou pro literárního *Hastrmana*. Historii jachty a další zajímavosti přináší zasvěcený doslov Františka Novotného.

Nejbohatší na ilustrace je *Boj o ostrov*, který vyšel v roce 2024. Kromě tří perokreseb obsahuje dokonce 10 dvoustránkových kvaší a mapy na předsádkách³.

Ani tentokrát nechybí zasvěcený doslov Františka Novotného, tentokrát věnovaný záhadám kolem původního věnování knihy. „Věnováno šestici, pro kterou byla napsána tato knížka za pár pantoflí“.

Co ještě dodat na závěr. V nakladatelství Hokr v roce 1948 ještě vyšla s ilustracemi Zdeňka Buriana knížka *Tábor u tajuplného moře*, kterou známe v novějších překladech jako *Záhadné vody*. Originály ilustrací se zatím nepodařilo dohledat. Takže nezbývá než doufat, že se to nakonec přece jen podaří a dočkáme se všech ransomovek, které Zdeněk Burian ilustroval v novém skvělém vydání.

Ačkoli jsem to již naznačil, všechny knížky vyšly ve skvělých překladech Zory Wolfové. Jen místy byly upravené jachtařské či námořnické termíny.

čfk

³ Z neznámého důvodu se na přední předsádce objevila mapa k Trosečnickům z *Vlaštovky*